

Siðsøga

við Óla Jacobsen

HENTZEÆTTIN 3. PARTUR

MARIANNA VILDI FÍGGJA BRÓST-SJÚKRAHÚS Á SANDI

DEMMUS HENTZE, SUM FYLTI **90** ÁR 4. DESEMBER, HEVUR EINA **ÁHUGAVERDA** ÆTT. Í **HESUM** PARTI SKAL VERÐA **GREITT** FRÁ **NØKRUM** AV HANSARA ÆTTARFÓLKUM, SUM VÓRU **VIRKIN** Á YMISKUM **ØKJUM**, IKKI MINST **POLITIKKI**

Johan M. Hentze (1855-1953) var abbi Demmus. Sum ungur hevði hann gingið á Vallekilde háskúla, og hann var nógv ávirkaður av monnum sum Trier og Jens Nørregaard. Hann upplivdi høgrastýrið hjá Estrup í Danmark. Tá gjørdist hann vinstramaður við lív og sál.

Í 1893 var Johan Hentze valdur inn á ting. Tað var júst, tá ið traðarlógin kom til viðgerðar á tingi. Á lögtingi høvdu verið tveir partar, ein fyri og ein ímóti, og tað kundi síggja út, sum at mótstøðumenninir vóru teir sterkaru. Teir høvdu roknað við, at Johan sum bóndi var í teirra parti.

Men á tingi gekk Johan inn fyri lógini, og honum fylgdu slíkir jarðarmenn sum Mikkjal Dánjalsson á Ryggi í Miðvági og Per bóndi við Hús í Syðrugøtu. Traðarlógin var soleiðis lættliga viðtikin á lögtingi. Í sínum grundsjónarmiðum var henda lóg væl meira frisinnað enn tað, sum seinni er hent við føroyskari jarðarlóggávu.

Johan doyði 98 ára gamal í 1953.

Vildi sleppa burtur úr politikki

Tá ið Johan fór úr politikki í 1916, hevði Símun av Skarði hesa lýsing av honum í Tingakrossi:

Við seinasta lögtingsval var Johan Hentze, bóndi í Trøðum á Sandi, ikki valdur inn aftur í lögtingið. Men tað gremur hann seg ikki um, tvørtur í móti, tí ynski hansara var júst at koma burtur úr tinginum, og longu seinasta summer lat hann floksfelagar vita av tí. Tá hann í vetur av góðum monnum varð biðin um at vera annar maðurin á sjálvstýrislistanum, og hann eftirlíkaði teimum tað, so mundi tað vera mest av vælvild fyri sjálvstýrispolitikkinum. Men í royndum var allur hansara hugur at sleppa burtur úr, og hann slapp eisini.

Ein kann skilja, at hann nú kendi seg troyttan, tá hann var »gamal í garði«, sum tey eru von at siga. Í átjan ár hevur hann verið tingmaður fyri Sandoy, og tað veri sagt við tað sama: Hann hevur verið ein frálíka dugiligur og skilagóður tingmaður, bæði sum

tingmaður fyri FØROYAR, og sum serligur tingmaður fyri SANDOY.

Tá ið sandoyingar nú í mongum lutum hava fingið stór ynski uppfyllt, so er tað ivaleyst, at teir eiga at geva Johan Hentze ein stóran part av tøkkinum, tí eingin maður var hollari í ráðum enn hann, tá ið um ráddi at loysa truplar spurningar. Hann hevði frálík evni til at síggja eina sök frá ymiskum liðum. Og seiggið var óført, tað lá ikki fyri hjá honum at falla í fátt. Allir floksfelagar hansara – og eg hugsi nógvir mótstøðumenn hansara eisini – vilja geva honum tann vitnisburð, at hann var sjáldsama lagaligur og ráðagóður at arbeiða saman við, bæði í nevndum og í tingsalinum. Har afturat hevði hann umfatandi kunnleika til øll okkara almennu landaviðurskifti.

Turr geldir tingfundir

Siðani okkara politikkur í 1906 fór í tvíningar, hevur hann staðið í Sjálvstýrisflokkinum, og hann stóð ikki har sum eitt eiti, men sum valamaður. Eisini um tað var okkara móðurmál, ið vart skuldi vera. Vóru onnur landsrættindi, ið tað ráddi um at fjálga um, so kundi ein altíð hava gott treyst á honum, hann sveik aldri. Hansara sjálvstýrispolitikkur var reglubeinur, og politikkurin átti hug og hjarta hansara.

Men nú var hann troyttur av at vera uppi í lögtingspolitikki, og allir sjálvstýrismenn vita, at hann kann troytta. Johan Hentze er eitt arbeiðsmenniskja, og hann vil hava nakað at síggjast eftir arbeiðinum, hann vil hava úrslit. Men tað hevur ikki verið so í undanfarnum árum. Stórar og týðningarmiklar sakir eru lagdar á lán, og enn sýnist ikki at vera nakar hugur hjá lögtinginum at fáa tær úr hondum greiddar. Og tá ið hin lítli sjálvstýrisflokkurin hevur tikið til máls og hevur roynt at koyra undir arbeiðið, so hevur tað verið eins og ein rødd í oyðimørkini.

Tað vóru hesar nyttuleysu og turr geldu tingsamkomurnar, sum hann ikki longur var mentur at vera uppi í. Hann vildi lata aðrar óbrúktar kreftir sleppa fram at. Eitt var hann tó altíð vísur í, eins og aðrir sjálvstýrismenn, og eg hugsi sambandsmenn við – at áðrenn mong ár eru farin, vil sjálvstýrisflokkurin eiga fleirtal á tingi.

Johan Hentze má vera taldur millum teir væl upplýstu bøndur, sum gjøgnum tíðirnar hava havt setur á tingi. Og upplýsingur hansara er hollur. Tað er ikki so, at hann júkar upp aftur tað ið aðrir hava sagt, nei. Men sum í hesum sum í øðrum er hansara persónliga lív so sterkt, at hann altíð hevur trongd til at gera sær sína meining um hinar

ymisku tilburðirnar í lívinum. Tí var tað altíð hugnaligt og hugvekjandi at koma í samrøðu við hann uttan fyri hitt almenna tingstarvið.

Ofta fall røðan á søguna, og har hevði hann sitt egna sýn og kundi finna orsakir og samanhag, sum ein ikki hevði givið gætur áður. Tí kendi ein seg oftast ríkari aftaná eina slíka samrøðu við hann.

Johan Hentze hevur sagt lögtinginum farvæl, men hann er tó ikki gamal maður, og hvør veit um hin yngra ættin ikki onkuntíð seinni kann fáa hug til at seta hann aftur á ting. Og um so verður, so er tað ivaleyst, at hann vil vera sami trúgvi og heilhugaði sjálvstýrismaður, sum hann er nú.

Annars greiðir Demmus frá, at abbin til sín doyggjandi dag fekk jólkakort frá Andrass Samuelsen, einum av fremstu mótstøðumonnunum hjá sjálvstýrisflokkinum. Teir hava uttan iva havt virðing fyri hvørjum øðrum.

Marianna

Søgan um eina serstaka kvinnu

Marianna Hentze, abbasystir Demmus, var ein serstøk kvinna. Hon kom at eiga ein leiklut í søguni hjá Niels R. Finsen, fyrr umrøddur í hesi røð. Hann fann fram til eina ljósviðgerð, sum lekti húðtuberklasjúkuna Lupus, sum avskeplaði útsjónina. Serliga sjónligt var hetta, um sjúkan setti seg í andlitið. Fyri hetta fekk Finsen Nobel heiðurslønina í 1904. Júst hesa sjúkuna fekk Marianna.

Júst henda søgan um Marionnu hevur ikki verið frammi fyrr. Keldan er ritgerð, sum læknin Theodor Høgagarð, ættaður av Toftum, hevur skrivað.

Pápi Marionnu, Jóan Petur Hentze, plagdi at taka hana við til Havnar, tá ið hann fór í Løgtingið, í vónini um, at Marianna kundi fáa viðgerð í Havn. Tá plagdu tey eisini at vitja amtmannin Hannes Finsen, pápa Niels.

Niels og Marianna vóru nakað javngomul, og tey plagdu at spæla saman, tá ið páparnir vóru á lögtingsfundi.